

**XVII Międzynarodowa „Łódzka” Konferencja
z Geografii Politycznej
„Rzeki w życiu narodów, ich gospodarce i polityce”
(*Rivers in the lives of nations in their economy and politics*)
16–18 września 2020 r., Kostrzyn nad Odrą – Frankfurt/Oder**

Pomimo nękającej cały świat pandemii koronawirusa Covid-19, udało się przeprowadzić w sposób tradycyjny, jako jedną z nielicznych w tym roku konferencji geograficznych, XVII Międzynarodową Konferencję z Geografii Politycznej. Jej organizatorem, już od 32 lat, jest Katedra Geografii Politycznej, Historycznej i Studiów Regionalnych, której kierownik prof. dr hab. Marek Sobczyński stał na czele Komitetu Organizacyjnego. Sekretarzem naukowym konferencji był dr hab. Andrzej Rykała, prof. UŁ, natomiast sekretarzem organizacyjnym mgr Anna Majewska, którzy są również pracownikami tej Katedry. Od 28 lat współorganizatorem jest również Instytut Śląski w Opolu, reprezentowany w Komitecie Organizacyjnym przez dr hab. Brygidę Solgę, prof. PO oraz prof. dr hab. Krystiana Heffnera ze Stowarzyszenia „Instytut Śląski”.

Tradycyjnie konferencje te odbywają się w obszarze związanym z tematyką obrad. Tym razem konferencję poświęcono rzekom i ich roli w życiu politycznym i ekonomicznym państw. Za odpowiednie miejsce do przeprowadzenia obrad uznano miasta położone nad Odrą – Kostrzyn i niemiecki Frankfurt. Równie tradycyjne, kiedy konferencje te odbywają się na pograniczu Polski, organizatorzy poszukują partnerów zagranicznych do ich współorganizacji. W 2020 roku było to Centrum B/Orders in Motion Europejskiego Uniwersytetu Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, reprezentowane w Komitecie Organizacyjnym przez prof. dr Petera Ulricha. Od kilkunastu już lat „łódzkie” konferencje z geografii politycznej odbywają się pod honorowym patronatem Komisji Geografii Politycznej Międzynarodowej Unii Geograficznej.

Dynamika rozwoju pandemii sprawiła, że obrady planowane początkowo w Kostrzynie i Frankfurcie nad Odrą trzeba było ostatecznie ograniczyć tylko do pierwszej z tych miejscowości, ponieważ obiekty uniwersyteckie Viadriny pozostawały zamknięte. Dlatego całość obrad przeprowadzono w sali konferencyjnej Hotelu „Bastion” w Kostrzynie nad Odrą i jedynie dwa wystąpienia odbyły się wirtualnie.

Zasadniczo konferencja zaczęła się już 15 września 2020 roku, kiedy autokar z częścią uczestników wyruszył spod Wydziału Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego do miejsca obrad w Kostrzynie nad Odrą. Po drodze zabrano uczestników, którzy dostali komunikacją publiczną do Poznania. Na trasie przejazdu z Poznania do Łodzi zaplanowano już zwiedzanie pierwszego obiektu – cmentarza kalwińskiego w Orzeszkowie, po którym uczestników oprowadziła dr hab. Joanna Szczepankiewicz-Battek, prof. WSB. Wieczorem wszyscy przybyli uczestnicy konferencji spotkali się na wspólnej kolacji w restauracji Hotelu „Bastion” w Kostrzynie nad Odrą.

Konferencję rozpoczęło oficjalne otwarcie w dniu 16 września 2020 roku o godz. 9⁰⁰ w sali konferencyjnej hotelu. W imieniu organizatorów gości powitał prof. dr hab. Marek Sobczyński (Katedra Geografii Politycznej, Historycznej i Studiów Regionalnych UŁ), który przypomniał trwającą ponad trzy dekady tradycję organizowania „łódzkich” konferencji z geografii politycznej i przywołał postać ich pomysłodawcy, emerytowanego kierownika Katedry, prof. dr hab. Marka Kotera. Przedstawił też kartogram ukazujący, że miejsce obrad (ziemia lubuska) jest najbezpieczniejszym, z punktu widzenia rozwoju pandemii, regionem w Polsce.

Następnie minutą ciszy uczczono pamięć zmarłego w 2019 roku uczestnika konferencji prof. dr hab. Vidmantasa Daugirdasa z Instytutu Geologii i Geografii oraz z Uniwersytetu Wileńskiego (Litwa), a także zmarłego zaledwie kilka dni wcześniej prof. dr hab. Piotra Eberhardta z IGiPZ PAN w Warszawie, również uczestnika tych konferencji.

W pierwszej sesji plenarnej, pod przewodnictwem dr hab. Marka Więckowskiego, prof. IGiPZ PAN, przedstawiono referaty dotyczące ogólnej problematyki tegorocznej konferencji „Duch rzeki w identyfikacji regionalnej” (*The spirit of the river in regional identification*). Inauguracyjny referat przeglądowy, ukazujący rolę rzeki w cywilizacji zatytułowany *Rzeki – osie czy bariery rozwoju cywilizacji (Rivers – axes or barriers to the development of civilization?)* wygłosił prof. dr hab. Marek Sobczyński. Kolejni referenci kilkakrotnie przywoływali później to wystąpienie, omawiając szczegółowe problemy związane z tematem konferencji. Dr hab. Roman Szul, prof. UW z Uniwersytetu Warszawskiego (Euroreg) w referacie *Rzeki i góry oraz tożsamości w narodowe i regionalne (Rivers and mountains, and national and regional identities)*, nawiązując do poprzedniego referatu, odniósł się do specyfiki identyfikacji społeczeństw nadrzecznych i górskich. To interesujące wystąpienie ilustrowane było m.in. muzyką i krótkimi filmami. Kolejny referat prof. Jerneja Zupančiča z Uniwersytetu w Lublanie (Słowenia) poświęcony był *Przemianom granic rzecznych (Border river transformation)*, które to zagadnienie ukazano na przykładzie słoweńsko-chorwackich rzek granicznych. Ostatnie wystąpienie w pierwszej sesji wygłosiła dr hab. Izabela Lewandowska, prof. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego

w Olsztynie omawiając *Historyczne i kulturowe znaczenie rzeki Krutyni na Mazurach (Historical and cultural significance of the Krutynia river (Masuria, Poland))*. Autorka pokazała jak rzeka Krutynia była postrzegana w różnych okresach historii i pod jurysdykcją różnych państw – zakonu krzyżackiego, Księstwa Pruskiego, Niemiec i Polski.

Druga sesja konferencji prowadzona przez prof. J. Zupančiča ze Słowenii, poświęcona była „Wpływowi rzeki na kształtowanie się systemu osadniczego” (*The influence of the river on the formation of the settlement system*). Zaprezentowano w niej cztery wystąpienia, z których pierwsze dwa miały charakter referatów wygłoszonych na sali obrad. Prof. dr hab. Krystian Heffner, wieloletni współorganizator konferencji reprezentujący zarówno Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, jak i Stowarzyszenie Instytut Śląski w Opolu, wygłosił referat przygotowany wspólnie z inną współorganizatorką – dr hab. Brygidą Solgą, prof. Politechniki Opolskiej i Instytutu Śląskiego na temat *System osadniczy regionów dolin rzecznych. Czy istnieje rzeczywistość? Kilka przykładów europejskich (Settlement systems of river valley regions. Are they really exist? A few European examples)*. Autorzy podjęli rozważania, na ile rzeka kształtuje system osadniczy i jakie są wzorce tego systemu w Europie? Natomiast mgr Monika Cepil, doktorantka w Katedrze Geografii Politycznej, Historycznej i Studiów Regionalnych UŁ, zaprezentowała referat na temat *Wpływu rzek na aspekty osadnicze kolonizacji józefińskiej (Impact of rivers on settlement aspects in the Josephine village)* w południowo-wschodniej Polsce i w zachodniej Ukrainie. Kolejne dwa wystąpienia w tej sesji odbyły się w trybie online, lecz w czasie rzeczywistym, poprzez połączenie referentów z Łodzi z salą obrad w Kostrzynie i transmisję ich wystąpień na ekran, co pozwoliło na ich uczestnictwo w podsumowującej dyskusji. Czwórka referentów reprezentowała Katedrę Geografii Politycznej, Historycznej i Studiów Regionalnych UŁ. Dr Łukasz Musiaka zaprezentował referat przygotowany wspólnie ze studentem geografii urbanistycznej mgr Michałem Owczarkiem na temat – *Roli rzek w rozwoju małych miast na Mazurach na przykładzie Pisz nad Piszą (The role of the river in the development of a small town in Masuria. Example of Pisz on Pisa)*. Natomiast dr Magdalena Deptuła z dr Tomaszem Figlusem przygotowała wystąpienie zatytułowane *Rola rzek w rozwoju miasta na przykładzie Łodzi (The role of rivers in urban development – the case study of Lodz)*.

Po obiedzie, trzeciej sesji przewodniczyła prof. Marie-France Gaunard-Anderson z Uniwersytetu Lotaryńskiego w Metz (Francja). Sesja ta dotyczyła „Roli Łaby i Wisły w społecznym i gospodarczym życiu Niemiec i Polski” (*The role of the Elbe and the Vistula in the social and economic life of Germany and Poland*). Pierwszy w niej referat wygłosiła dr hab. Joanna Szczepankiewicz-Battek, prof. Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu. Mówiła o *Geopolitycznym, gospodarczym i turystycznym znaczeniu Łaby (Geopolitical, economic and tourist*

importance of the Elbe), a referat ten był swoistym wprowadzeniem do planowanego na następny dzień wyjazdu studialnego do Pradoliny Eberswaldzkiej. Kolejni referenci – dr Denis Cerić (Chorwacja) i dr hab. Marek Więckowski, prof. IGiPZ PAN, obaj reprezentujący Instytut Geografii i Zagospodarowania Przestrzennego PAN w Warszawie, omówili zagadnienie *Analiza treści projektowanego obrazu krajobrazu turystycznego na przykładzie transgranicznej wyspy Uznam (Content analysis of the tourism landscape projected image – the example of on the cross-border Island Uznam)* ukazując odmienną politykę w zakresie ikonografii stref turystycznych pogranicza polsko-niemieckiego na wyspie Uznam pomiędzy Świnoujściem a niemieckimi uzdrowiskami Heringsdorf i Bansin. Ostatnią w tej sesji referentką była dr hab. Krystyna Krawiec-Złotkowska, prof. Akademii Pomorskiej w Słupsku, która wniosła do obrad element literacki analizując *Żeglugę i handel na Wiśle w XVI w. (w oparciu o opisy i reportaże z podróży do Gdańska zawarte w poemacie „Flis” autorstwa Sebastiana Fabiana Klonowica)* (*Shipping and trade on the Vistula River in the 16th century (based on a descriptive and reportage relationship from a trip to Gdansk contained in the poem „Flis” by Sebastian Fabian Klonowic)*).

Czwartej, ostatniej w pierwszym dniu konferencji, sesji przewodniczył dr hab. Roman Szul, prof. UW, a tematem obrad była „Rola rzeki w zarządzaniu państwem i jego gospodarką” (*The role of the river in managing the state and its economy*). Wygłoszono w tej sesji cztery referaty. Jako pierwsza wystąpiła prof. Marie-France Gaunard-Anderson z Uniwersytetu Lotaryngii w Metz (Francja), która zaprezentowała problem *Wspólnego zarządzania rzekami transgranicznymi w Wielkim Regionie (pomiędzy Francją, Luksemburgiem, Belgią i Niemcami)* (*Joint management of transboundary rivers in the Greater Region (between France, Luxembourg, Belgium and Germany)*). Reprezentujący Katedrę Geografii Politycznej, Historycznej i Studiów Regionalnych UŁ dr hab. Marek Barwiński, prof. UŁ i dr hab. Andrzej Rykała, prof. UŁ mówili o pogromach Żydów na obszarze pomiędzy Sanem i Zbruczem w referacie zatytułowanym *Do Zbrucza i poza rzekę – na falach pogromów Żydów u zarania niepodległej Polski (1918–1919)* (*To Zbruch and beyond the rivers – on the waves of pogroms against Jews at the dawn of independent Poland (1918–1919)*). Kolejny zespół referentów reprezentował Instytut Geografii i Zagospodarowania Przestrzennego Polskiej Akademii Nauk w Warszawie w składzie dr hab. Marek Więckowski, prof. IGiPZ PAN, dr Denis Cerić (Chorwacja), dr Ariel Ciechański i mgr Aleksandr Cyargeenka (Białoruś). Przedstawiono problem *Granice rzeczne jako zasoby dla rozwoju turystyki kreatywnej na przykładzie Nysy Łużyckiej i Odry (River borders as resources for creative tourism development – evidence from the Nysa Łużycka and Oder rivers)*. Ostatni w czwartej sesji i zarazem w pierwszym dniu obrad referent, doktorant w Katedrze Geografii Politycznej, Historycznej i Studiów Regionalnych UŁ, mgr Patryk Orlewski zajął się problemem międzynarodowego sporu poli-

tycznego o wody Nilu w referacie zatytułowanym *Wojna rzeczna. Nil jako powód konfliktu pomiędzy Egiptem, Etiopią i Sudanem* (*The water war. Nile as a source of conflict between Egypt, Ethiopia and Sudan*). Sesję, podobnie jak wszystkie poprzednie, kończyła dyskusja podsumowująca.

Po zakończeniu obrad uczestnicy konferencji zasiedli do uroczystej kolacji, podczas której prof. dr hab. Krystian Heffner w imieniu Organizatorów podziękował uczestnikom za przybycie pomimo trudnego czasu pandemii i życzył owocnych dalszych obrad i interesujących doświadczeń z wyjazdów studialnych.

W drugim dniu konferencji (17 września) jej uczestnicy zostali zaproszeni przez Organizatorów na całodniowy wyjazd studialny po obszarze pradoliny Eberswaldzkiej i Dolinie Dolnej Odry, który prowadziła dr hab. Joanna Szczepankiewicz-Battek, prof. WSB. Na potrzeby wyjazdów studialnych opracowano specjalnie dostosowany do trasy przewodnik naukowy w języku angielskim. Wybieczka naukowa przebiegała trasą: Kostrzyn nad Odrą – Cedynia (zwiedzanie pola bitwy 972 r.) – Krajnik Dolny – Schwedt (Niemcy) – Park Narodowy Dolnej Odry – Angermünde – Niederfinow (zwiedzanie stopnia wodnego Schiffshebewerk) – Eberswalde – Chorin (zwiedzanie klasztoru) – Bad Freienwalde (zwiedzanie miasta) – Märkische Schweiz – Frankfurt nad Odrą – Słubice (Polska) – Kostrzyn nad Odrą.

Po powrocie z objazdu studialnego i zjedzeniu kolacji, część uczestników konferencji uczestniczyła jeszcze tego wieczoru w zebraniu sprawozdawczym Komisji Geografii Politycznej i Historycznej Polskiego Towarzystwa Geograficznego, na którym zreferowano dokonania Komisji w okresie 2018–2020 i zaproponowano plany na kolejne dwa lata.

Trzeciego dnia obrad (18 września) po śniadaniu przeprowadzono piątą sesję obrad poświęconą „Roli Odry w społecznym i gospodarczym życiu Niemiec i Polski” (*The role of the Oder in the social and economic life of Germany and Poland*), co było wprowadzeniem do kolejnego wyjazdu studialnego wzdłuż Doliny Odry. Sesji tej przewodniczył prof. dr hab. Krystian Heffner, a referentem był inny współorganizator konferencji dr Peter Ulrich z Europejskiego Uniwersytetu Viadrina we Frankfurcie nad Odrą. W wystąpieniu zatytułowanym *Spoleczeństwo i współpraca nad Odrą* (*Society and cooperation at/across the Odra river*), zaprezentował główne nurty badawcze i istotę funkcjonowania Centrum B/Orders in Motion Europejskiego Uniwersytetu Viadrina we Frankfurcie nad Odrą (Niemcy).

Po dyskusji nad tym wystąpieniem prof. dr hab. Krystian Heffner przystąpił do tradycyjnego już w przypadku „łódzkich” konferencji z geografii politycznej podsumowania w postaci Panelu Dyskusyjnego, w którym zaproszeni uczestnicy konferencji wyrażają swoje opinie o zasadniczych osiągnięciach obrad, proponują problemy godne podjęcia na przyszłość. Do panelu podsumowującego tradycyjnie zapraszani są uczestnicy z najdłuższym stażem udziału w tych konferencjach, w tym przypadku byli to: prof. Jernej Zupančič ze Słowenii, prof. Marie-France

Gaunard-Anderson z Francji i prof. Roman Szul z Polski. Dyskusję panelową podsumował prof. dr hab. Krystian Heffner.

Na zakończenie obrad prof. dr hab. Marek Sobczyński podziękował uczestnikom za wkład w udane obrady i ich poziom naukowy, a współorganizatorom z Instytutu Śląskiego, Uniwersytetu Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, a także swoim współpracownikom i doktorantom z Katedry Geografii Politycznej, Historycznej i Studiów Regionalnych oraz z Komisji Geografii Politycznej i Historycznej Polskiego Towarzystwa Geograficznego za sprawne i perfekcyjne przygotowanie konferencji. Zaproponował, aby kolejną XVIII Międzynarodową „Łódzką” Konferencję z Geografii Politycznej odbyć we wrześniu 2022 roku w województwie warmińsko-mazurskim we współpracy z Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim, a konkretnie z dr hab. Izabelą Lewandowską, prof. UWM. Tematyką obrad miałyby być „Pogranicza religii i kultur w procesie globalizacji” (*The borderlands of the religions and cultures in the process of globalization*). Ponownie konferencja odbędzie się pod patronatem Komisji Geografii Politycznej Międzynarodowej Unii Geograficznej.

Po zakończeniu obrad większość uczestników udała się na półdniowy wyjazd studialny po Dolinie Odry prowadzony przez dr hab. Joannę Szczepankiewicz-Battek, prof. WSB na trasie: Kostrzyn nad Odrą – Słubice – Frankfurt nad Odrą – Neuzelle (zwiedzanie klasztoru i zabytkowego browaru) – Ratzdorf (ujście Nisy Łużyckiej do Odry) – Frankfurt nad Odrą (zwiedzanie miasta) – Słubice (zwiedzanie nabrzeża Odry) – Kostrzyn nad Odrą.

W dniu 19 września 2020 roku po śniadaniu autobus organizatorów przywiózł część uczestników do Poznania i Łodzi. Dokonana po dwóch tygodniach od zakończenia konferencji lustracja stanu zdrowia jej uczestników, pozwala stwierdzić, że odbyła się ona bez uszczerbku na zdrowiu osób uczestniczących, co w dobie pandemii jest faktem nie bez znaczenia.

Prof. dr hab. Marek Sobczyński

Uniwersytet Łódzki

Wydział Nauk Geograficznych

Katedra Geografii Politycznej, Historycznej i Studiów Regionalnych

e-mail: marek.sobczynski@geo.uni.lodz.pl

 <https://orcid.org/0000-0003-1066-3687>